

Мина Көсә
Карданылык

Мина Кösä

*Кардашлык
(Братство)*

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№ 586

«CENTRUL DE CERCETÄRI
«Карта Молдовеняскэ»
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»
*Кишинев * 1978*

НИЦ ГАГАУЗИИ
ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

*Кардашлык
(Братство)*

Йа не йаштайсын, Ватаным,
Тә дүүйүнүн гелди-алтын!
Лчтын чичек гиби хализ,
Бак айлендә йок кысметсиз.

О бүүн чак үз отуз дилдән,
Үреклән топланды хептән.
Челик гибидир уйгуннуун —
Паалым, тә будур донаклыы.

Бир гүн гиби сени донаан,—
Бүтүн дүннә майыл олар.
Донаан да гержиклии — достлук,
Ондан бүүәрдир кардашлык.

Күчүк ушаан, йа бүүк олан,
Сана севгийлән дәәр: «Анам!»
СССР — ени дүннә,
Бүүк кардашлыын кәмил өриә.

Кысметлийим
(*Счастлив я*)

Стихларым беним—долай.
Сән дейжәндир: «Не колай!»
Тә бакмыш саа тарафа —
Каврайжәк бүүйлү лафа.

Гөз атты сол тарафа —
Ел койду ий корафа.
Лаф катты инсанына —
Сызынты сапты она...

Биткиси өлә, хализ,—
Йок бана гүн инсансыз.
Шу инсан дүшүнмеси —
Не фикир баашламасы!

Не ачык халк йаратты,
Пак дейжән — гүнеш сарды!
Ама да ниса үрәә —
Бән алдым ону өрнәә.

Сән, паалы о окуйжум,
Аннадын, ки вар боржум —

Инсанын шу өнүндә,
Ки буйдүм бәи колтуунда.

Ейлеттим инсаннан жап —
Хеп ушаа калырым бәи.
Топладым емин гиби
Инсандан лаф-фикири.

Кысметлийим дүннедә,
Пак евләд анасында,
Ани сапмадым халктан,
Бир геми гиби судан...

Революциямыз
(Наша революция)

Иыллар дизилежек, гечежек,—
Биннәрлән топланып, учажэк.
Ама бүтүн Топраан инсаны
(Түрлү көшесиндә оланы)
Россиени кужаа алажэк,
Октябрь о революциейи —
Чекеттирән ени дүннейи —
Кулажыына Топрак койажэк.
Да, нижә, гагауз иш гүндә,
Ачан түркү чалэр үреендә,
Севинмеси үзүндән чекилмәз,
Хем сансын иш тә хич илишмәз,—
Ко шепинни Топрак ташысын,
Ко чичесндән ени шафк даалсын!..
...Иоргун гелдийнән мусаафирләр
Россиеня — йарым дүннейя —
Шу Ленинин паалы ериня,
Бирәдан диз оннар чөкерләр.
Да, нижә о дуудуу топрааны,
Русун шу өперләр топрааны!
Онуштан хеп гелән өпежек,

Ки Ленини Россия верди,
Онуштан хеп достлар өпежек,
Ки революциейи верди,
Хем баашлады Топраа дүннейи—
Кардаш сайан түрлү диллери.

Дуумамыз
(Наше рождение)

— Качтан дууман, — ачан сорэрлар,
— Хализ кыркта, — жувап гөрерим.
Кимнәр бөлә соруш дикер,
Шүпә чабук ону капэр...

Да паспортумнан шу иши вар —
Не актарар баштан айаадан!
Бакып бана таа бир сыра,
Лафчым башлээр бүкмәә кафа...

Чөзерим бәи неләр оларды, —
Пелин өмүрмүзү тутарды,
Биздә учсузду каранлык
Хем чок кахыр, лобут, аачлык...

Бизә дейни кәр шафк та йокту,
Дири сойардылар — ах, зоорду!
Аалардык биз гежә-гүндүз,
Йашардык та дилсиз — гүнсүз...
Да аклымы дүрттүйнән шинди,
Аалээр көрпә йашым, үрәәм дә;

Баарэр бирпак ичим бүтүн,
Ки бән хализ кыркта дуудум.

Дуудук бирдән (күчүү, бүүйү дā)
Хем дириди умутлармыз да:
Кысмет конду топраамыза —
Совет Гүнү дууду бизä!

Иш бени үретти
Танымаа паасыны
Туз-екмәән хем достлуун,
Жаныма о екти
Хатырлык ишчийә,
Мизлемәз кишийә;
Гүн етти үзүмү
Хем ачты гөзүмү,
Ки гөрмәә не кара,
Ким йапма бир пара...
...Сармашты иш бана,
Сансын кардашына.
Бән сә таа будаклы,—
Ал, агам, йонгамы!..

*Сыжак екмек
(Теплый хлеб)*

Ачан басэрсын мерайа,—
Уурэрсын сән не дүннейә!
Чийзиннән тә дурэр үзүм —
Дойамаз хеп бакмаа гөзүн!

Па не едәр гүз заманда
Дурмаа бир саат салт башчада!
Алма, алма — йатмыш даллар,
Армут балдан татлы гелдәр.

Папшой тенә кочан сармыш,—
Бүүк аарлыктан ашаа саркмыш,
Ех, сиз кырлар, дүннәм хализ,
Ангы елдән бүүлендиниз?

Билерим бән дорусуну,
Хализ ишни олмасыны:
Докудулар сизи елләр
Хем техникалы куветләр.

Гөзеллииниз сизин ачты
Колхозларын варлыгы гиби,

Берекетләр кырда ташты
Ислаә ундан хамур гиби.

Ей сән, ей сән, чифтчи ели,
Не букадар бежерекли!
Алтынсын, хайырлуйсын пек —
Сән нижә бир сыжак екмек!

*Ачэр салкым
(Расцветает акация)*

Гөзәл ачэр салкым —
Нейә саптын, аклым?
Сән генә көшемдә,
Бужаан шу ичиндә!

Тә баа не гөз ачмыш,
Гүнә каршы чыкмыш.
Чемрек куван ишлеер,
Сансын харман дүвер!

Тә трактор түтүдер, —
Бүүк байырда ишнеер,
Кәр фырладэр атеш —
О вакыда бир еш!

Ишлеер бүтүн топрак,
Мера гийнер кырнак.
Илкйаз, гөзәлсин сән —
Ураәм не шен, билсән!..

*Кайнаржанын башында
(У родника)*

Кайнаржанын башында
Пап дөкән сазлар сусэр.
Сазларын арасында
Гүч сужаз ашаа кайэр.

Кайнаржанын башында
Бир үүсүз кызчаз аалээр
(Пек, дизә-дизә аалээр),
Бүүк кахыр жан'ны йакэр:

Кайнаржанын башында
Бакасынын сыртында
Фашистләр бычаа кырмыш,
Сора да куршун чекмиш,
Ки вермишмиш большевәә
Бир чөлмек сужаз ичмәә.

Мамусуну кызчазын
Боярлар гүндүз асэр —
Чүнкү о кожасына
Су вермәә йардым едер...

Кайнаржадан анасы
Харжамаа хеп су алмыш,
Таа сүүнүнжә бу судан
Манжа датлы хеп йапмыш.

Бакасы бу сужаздан
Бүүк йудумнан су ичмиш,
Хем гечтикчә бырадан
Кайнаржайы долашмыш.

Ама кыз сужаз алэр
Курумаз йаш йыкамаа
Хем дә пек бурай чекер
Бакасыннан лафетмәә...

...Кайнаржанын башында
Йаш дөкән сазлар сусэр.
Сазларын арасында
Гүч сужаз ашаа кайэр...

Түркү
(Песня)

— Түркү, сән печни йаш дөкерсин,
Кайып гүнү мў хеп излеерсин,
Оса чок кан мы бурнундан акты,
Оса ажыйлан о жанын дууду?

Чембер сыралара чекерсин,
Шеннәә таш елини койэрсин.
Недән хашлак кахыр сени булмуш?..
Аннат, ески түркү, целәр олмуш?..

— Билерим ки сыжак олмаздыр, —
Бузлар чиндә чичек ачмаздыр;
Бояр емди канымы бирпак,
Сесим чыкэр — хализ веран йапрак.

Пеетләр йидән зоор аннатмаздыр,
Зихир өмүр чиндән чыкмаздыр.
Қара карайды о йашамаклар,
Ўзләр дә йыл бени хеп андылар...

Беним ерим — чалы гүннәрди,
Хализ аар кендимә геләрди.

Пелиним бәи, ески түркү — дертләр,
Беним гүнүм рааметлийи анар...

...Өмүр ени — башка түркү дә,
Гүлөр инсан — не шеи түркү дә!
Чаләр инсан, чаләр гөзәл-гөзәл, —
Бүүи йашамак татлы түркү дүзәр...

АРХИВ
СТЕПАНА КУРОГЛО

GAGAUZ MILLI ARHIVI

№ 586

«CENTRUL DE CERCETĂRI
ȘTIINȚIFICE AL GAGAUZIEI»

17
НИЦ ГАГАУЗИИ

ИМ. М.В. МАРУНЕВИЧ

Гүнеш гиби...
(*Как солнце...*)

Кач сыра дан ерлерни
Барабар хеп пайлаштык,
Фенцедә — дүӱннердә
Икимиз үрек ачтык.

Биз биләрдик бир иши —
Инанмаа севдамызы
Да саймаздык йаз-кышы,
Ки бүүтмәә лафьымызы.

Сән, паалыйкам, ий билдин —
Севгийә ләзым севги.
Да онун о куведи
Гүл гиби кәмил ачты!

Икимиз ону бактык —
Үз йыла севги сүртсүн,
Бир гүнеш гиби сайдык —
Хеп гөзәл шафкы тутсун.

*Сени булажам
(Найду тебя)*

Вердин үзүүнү — блезини,
Йанак, сыкынып, баашлады.
Бакып гөзүмә-үзүмә,
«Сениним», — дедин үреемә.

Олсам бир кушчаз, учажам,
Севдийкамы тез булажам:
Еритмесин о кендини,
Өпсүн сармашып та бени!

Гөрүп үзүүн ташыны, —
Қолай танысын нышаны,
Али севдадан чекилер
Хем йәрсинә ий гелер...

Олсам бир кушчаз, учажам,
Севдийкамы тез булажам:
Еритмесин о кендини,
Өпсүн сармашып та бени!

Музыка

Иа не музыка — бүүлү!
Канымы о чөздүрөр,
Үреми хеп генч тутэр,
Кефими чичек едер.

Нанда музыка учар,
Фиданнар да шен олар!
Еер гирдийсә ичери,—
Топланыр инсан кенди.

Бән кайылым сес тутмаа,
Музыкадан кефленмәә.
Канымда ава бүүсүн,
Маанейә донак дүзсүн!

...Өлүмдә дә музыка
(Кәр йыртык даул, чыртма)
Кө билсин ава кырмаа,
Севдийми беним анмаа...

Бирердә
(Вместе)

Сенниән еллештик,
Үрек йапыштырдык,
Ежел хем екледик,—
О баш йолу ачтык...
Каары-кожа калмаа
Татлы да йашамаа.
Дүүлер үрек биздә —
Уйгун икимиздә.
...Гелер ери өлә —
Пелин гирер свә:..
Мутлуйдур не оннар,
Лафа катмаз кимнәр
Пелин ажысыны —
Жан йакыжысыны!

* * *

Йашларым коорда йаныр,
Умудум сандым батыр,
Еер олмасайды беним,
Йалпак Кати гелиним.

...Бекледим кыздан кысмет —
Баашлады фасыл бир дерт.
О дердин ады севги,
Жаныны йактым, — деди...

* * *

Гөзүнә бактым —
Хеп доймадым!
Нәндан бу гөзләр,
Илкйазлы гөкләр!
...Енидән дуудум —
Гөз—кысмет булдум!

*Олур му?
(Возможно ли?)*

Таныйэрым зоруну,
Билерим дорусуну,
Недән жән санжыланды,
Пәрим бендән сакланды...

Да санмээрым хич шака,—
Дайан хем анна, кафа!
Олур му ажыланмаа,
Севәркан кызы, суулмаа?!

Безбелли...
(*Наверное...*)

Еллерим көкэр топраа
Хем дә вакытсыз йыпраа —
Бүүдүләр аякларым
Сарыз чамур ичиндә,
Ушаклыым-веран халда —
Таа чойу калды кырда:
Баш йастыымды бооз топач
Хем йатардым дайма аач;
Бүүк дөшәәмди шу тоозлар,
Йорганымды о гөкләр...
...Безбелли ондаи калсын —
Еллерим топраа коксун...

Илкйаз
(Весна)

Илкйаз сыкыккан гелер,
Каары гежә дә емер.
Башлээр топрак уйанмаа,
Алап-алап гөрүнмәә.

Кара кушлар да тездә
Лвасыны чалажэк,
Ушак топу алажэк
Качмаа, гүлмәә чимендә.

Гүз
(Осень)

Топрак күсэр, курумаз,
Йаамур колай бракылмаз.
Койу думан асылы,—
Үстүн олардыр краалы...

Гүз ерлешти дышарда.
Серин конду кырларда.
Бибер сенмиш башчада,
Коркуйдур-патлажанда.

Чотук кенди сойунмуш,
Үзүм күйү унутмуш.
Аачта йапрак сарармыш —
Пак беш гүн тримур тутмуш!

*Илкйаз жанымда
(Весна в душе)*

Солузэрым амелли,
Ки илкйазлан, безбелли,
Донанмышты жанжазым,
Сарп түркүйлән-кефчезим.

Хеп гүлерим үректән,
Кефлендим севинмектән.
Иш бана хич илишмәз,
Дик йамач та гөрүнмәз!

Чичекләр сарды бени,
Зор танырым кендими:
Бир гүвә гиби олдум,
Енидән ми дә дуудум?!

...Бак иши-дүшү дерин,—
Бүүйлемиш бени, шашкын,
Да татлы о уйкуда —
Гөр, не дүндү елиндә...

Декабрь

Декабрь дөнүшөр долайда,
Үчкээр баалары байырда,
Хайлаз думаннар сүрүнер,
Гамсыз — касфетсиз кыпырдээр.

Хем гүмбүрдеди дүүннәр,
Калан сыралар учтулар,
Даалды «и-хи-хий» сокактап,
Даул куртулду лобуттан.
Шака мы гиби, алдана, —
Тә кыш капуда — на сана!!
Да бажалар не түтүдөр —
Нарым гөклери карардәр!

Хава сыкча дүрүк бакәр,
Ишләр кырдап күйә качәр.
Сары йапрак аачта күсер, —
Краалар хаса гежә герер.
Динмиш булут гезә-гезә,
Гечмиш каба, зенгин чийзә.
Павру олмуш бойлу гүнүн, —
Бир парчасы калмыш гүзүн...

Гөтүр, йолум
(Веди, дорога моя)

Гөтүр, йолум, доорудан,
Ал аккымы жанымдан,
Тездә шу булушайым,
Севдама сармашайым!

Гөтүр, йолум, коркусуз,
Кайбелерим бак онсуз!
Етиштийнән саа-селем,
Сыжак өпүш гөрөйим...

Гөтүр, йолум, о сря,
Шенини даадан үрсемә,
Биз нередә еллештик,
Тоомт — севда да ектик!

Бүүсүн дейни бүүк севда,
Битки гүнәдән сүртән!
Сүртсүн гөзәл, шафк едә,—
Ки бу инсан елиндә...

...Гөтүр, йолум, о жана,
Кысмет олду ким бана!

*Мари кыз
(Девушка, ты)*

Бән гезәрдим сокакта,
Бир үйсүз гиби гездим,
Хем дурурдум токатта,
Ки чыкасын — өзледим.

Қач гежә умут чектим,
Бир лафчаз катмаа дейни;
Аарадым да булмадым,
Бән о айлап гам дааттым.

Үреенә килит койдун,
Дүннедән ми йок олдун?!
Амма бән ушак гиби —
Умуду хич кесмедим.

Ериәрдим гүн гүндән,
Тутушмуш бүүк кахырдан.
Дүшүмдә дә — хеп сендә,
Уйандыйнан — бән зеегтә...

Лардына гездим, йавклум,
Севдамдан дердә кардым.
Амма сән танымадын,
Да бир дик кыз хеп калдын.

*Йылдызлар
(Звезды)*

Гежә сессизли.
Уйүэр кыпырты.
Йылдыз гөзелли
Бени каврады,
Даалмышкан пеедә,
Гөкә майыла:
Кимә йылдызлар
Быкмаз гүлүмсәр,
Пак нижә кызлар
Умутлаң дурэр?!.
Дурэр, олмалы,
Оннар сииретмәә,—
Генчләрлән гезмәә,
Поэтлән дурмаа,—
Бирнә биринә
Бир лаф баашламаа,
Бирнә биринә
Үрек шу ачмаа...

*Йӱрим
(Любимый)*

Лушам йакын, тӱ йолда —
Умудум бракмаз раада:
«Гележектир йӱрижиним —
Па гӱлсӱн о ӱрежини!»

Лушам ерӱ тӱ конду,
Солумаа илин олду.
Хем дӱ таа илинненжек —
Йӱрижинимнӱн ачап гележек!..

...ӱсектӱн бакӱр шу ай —
Кӱр бизи ми сииредер?!
Оса о да мы аннӱэр,
Айырылмаа ки дийл колай!..

Еер билсӱ доорусуну —
ӱрежиним чалӱр буну:
«Унудасын, йӱрижиним,
Полуну геери дору!»

*Узат ел бана!
(Протяни руку мне!)*

Гүз заманы йаннээр,
Сак хавалар йатэр —
Йок сансын кыпырты,
Дейжән ки бир йорту...

Йа йапрактан ресим —
Хализ паалы килим!
Салт тарашлар баада —
О датлары балда!

Хору гүлмәә доймаз —
О хич ихтәрламаз.
Ама да не кызлар —
Баш китка олмушлар!

Күйдә дүүн, баарыш,—
Йа, дост, шеннәә карыш!
Тә кол колдан — ойун,
Кайнээр бойум-бойум!

Ким түркүйү чекер,
Ким филжаны сүрер...
Сән чал, күйлүм, ойна —
Йа ел узат бана!

*Сән, үрәәм!..
(Ты, сердце мое!..)*

Сән, үрәәм, шака тутма,
Санжыйа бени катма,
Гөзүмдән йашы сачма,
Севдамсыз, паалм, бракма!

Севдажыым да не кыздыр —
О бана-шу бирижиктир!
Пек йалпак хем чичектир,
Гөзүмдән о гитмәздир!

Сән, үрәәм, шака сайма,
Да бени дири йакма!
Севдажыымдыр о Мани —
Қысметли гүннәр хани?

...Гүз гелер-үклү ташлан, —
Долаштым бә бүүк дертлән.
О дердин ады да вар,
Бүүк севдаммыш деер үрәәм...

* * *

Баажы бүүдер чотуу,
Ана гиби оолу:
Тә бир ону кыркмыш,
Телә гөзәл сермиш.

Қалкәр чотук раатта,
Сансын саллангачта.
Тә донанмы чотук,
Дартмыш салкым-бонжук...

...Фена булут гелди,
Толу ерә чекти.
Йарадыр үзүмдә,
Баажы үрежиндә...

* * *

Вақыт бизи буләр,
Хеп о да гечирер...
...Истәмеерим кендим
Мезарыма беним

Таштан нышан олсун
Ки адымы тутсун...

Аужум үздә —
Дурсун ко гүнештә
Да гөрүнсүн онда,
Бүүттү не топракта!..

...Илкйаз олмаз чичексиз,
Ачык гежә йылдысыз...

Беним севдийм гележек,
Зеетләр туз-буз олажек.

Йәрим гүлер онүмдә,—
Не гүн дууду кефимдә!

Кефим олду гүл чичәә—
Насыл дойарсын севмәә!

Лаф...
(Слово)

Сенин башын алтында,
Ки бән калдым кахырда,
Ки отланды йоллармыз,
Ажы олду диллермиз.

Бизи сарды гежеләр,
Сенди паалы чичекләр.
Үрәәм дүйлер зоруна —
Не етишмәздир она?!

Алат бозармыш иши.
Дүзмәз биркач та киши...
Бир бош лафын о аарлыы —
Не пек, не пек далгалы!

От ó бүүдән йолларда,
Топлайаннар хеп бизи.
Сенди чичек айазда,
Ани чыкты бош лафта.

Боша не чок йаш акты,—
Бүтүн маалә аннады,

Ки бир лафын куведи
Ачты кожа бир дерди...

...Арабайы да жинкмаӓ
Папырмыш көр бир чотук.
Ӱклет сӓн генӓ-зӓннык,
Качыр бир бош лаф-боклук...

Чичӑӑм
(*Мой цвѣток*)

Бактым она,
Гарип чожаа, —
Чалды ўрӑӑм.
Чалды севӑ,
Умут верӑ,
Дейип: «Чичӑӑм».
Гӱлӑрди о,
Дӱӱларди пек,
Ки зордур тек.
Йӑрин йанаа
Гӱзӱмдӑн чыкмаз,
Ки ийдир пек.
Бир лаф катып,
Хем уз бакып,
Йӑрим деди:
«Ах, Мани, сӑн,
Алтын инсан,
Бана гелсӑн!»

Кызым
(*Девушка моя*)

Бән бактым ики кыза —
Күчүүнү алдым кеезә:
Еллери алтын кесәр,
Бал гиби лафы геләр.

Хору нижә чичеклик, —
Дүннәдә баш гөзеллик,
Гөзеллини ен гөзелии —

Кыз севән татлы бени.

Гүлмеси бир гүл ачык —
Бән бөлә жана йанык!
Кәр гежә — гүндүз онда —
Тутулмуш о уйкумда.

Биз түркү чалэрыз бүүн, —
Сансын таа шафклыдыр гүн!
Иа, генчлик, сенин аван —

Чекилер не струнадан?!
Түркүмүз олду канат,
Йоктур хич она кабаат,
Зерә үректән олду —
Бу такым кысмет дууду.

Севдийм
(*Мой любимый*)

Нандайсын, ачык хавам?
Оф, даалардыр шу кафам!
Канатсызым бән сенсиз,
Саалыксыз хем фит сессиз.

Ериерим гүн гүндән —
Севгимә имдат сендән.
Гел, сән айолум, чабук,
Калажамдыр бир кабук!..

Истедиим боша чыкмаз,—
Севдижәм бени бракмаз:
Сансын ай долу олду —
Иәрим өнүмә конду!

Биз гезериз — ай ачык,
Чык, кысмет, хызлы сән чык!
Иа дүннә — ени бүтүн:
Топладын бизи, дүүн!

Бешалмада

Йалпаксын, сән Бешалмам,
Чыкмаз үрәән түркүдән.
Бешалманын түркүсү —
Кәәмил гүлүн кокусу!

Ишә ий дост инсанын —
Пак енидән бүүн дуудун!
Йакан гениш, коркусуз,
Ачык хаван, кахырсыз!

Гөзәлдир пек адын —
Кәр нижә дә кызларың!
Бактыйнан бу гөзелләә,—
Доймаз гөзүн дә севмәә!

Буйурун еиз, чоҗуклар,—
Биздә чичектир кызлар!
Истәрсән шу ий гелиң —
Күймдә, достум, кысметин!

Шака
(Шуточная)

Ал пердә чичек евдә,
Ким катты бени дердә?
Оф, дердим хич бошламаз,
Гөзүмдән йавклум чыкмаз!

О йавклум бир кыз гөзәл,
Үрөктән бени севәр!
Не йанак бана верди
Хем «гүзү беклә»,— деди.

Бән сә ер буламам хич,
Нижә бир йалныз пилич.
Хеп гездим үүсүз гиби,
Бошуна йудуп дерди:

Бир карыш калмыш гүзә,
О татлы гүнүмүзә.
Йапажэз дүүйүн болдан —
Буйурсун гелән-гечән!

...Дышарда даул баарэр,
Сансын о «ажы»! истеер.

Филжандан шарап атлээр,
Карагөзкам тұл ташыэр.

Биз олдук гелин-гүвә,
Севгийи алдык елә.
Инанмасан, сән достум,—
Пек йанныш йола кондун...

*Сыраларда
(На торжествах)*

Тә жумбүшчү фыкра курэр,
Насреддиндән ашаа калмаз,
Түркүжүләр ава кырэр —
Пак бүлбүл гиби сусмаз.

Шараблара хатыр гүдән —
Бракмаз ел'ни филжандан,
«Кадынжайы» са ойунжу —
Ивлеер, басып тырнак ужу.
Филжан сүрән, бир шен олан,
Сусмаз: «Буйур, буйур», — о деер.
Кеменчежи сә струнадан
Пармаклан авайы сөкер.

Генчләр атеш — ойун кайнээр, —
Гөзелликтә шу йарышәр!
Ихтәр киши чекер дува,
Ки о сүртсүн таа бир йыла...
...Ев саабиси сә чалышәр,
Ана гиби о качынәр:
Хатыр тутсун, шенник бүүсүн —
Сыра чичек гиби гүлсүн!

Севгилим
(Любимый мой)

Кырларын ичи харман,
Харманда сары саман.
«Шинди мидир, бей олан,
Лафедилежек заман?»

Иш кайнаркан кырларда,
Сән гезәсин ел жөптә!!
Кумалар, бак, илердә,
Не сурат калыр бендә!

Ий гөрсәнә, не олэр,
Кыз комбайнайы хайдээр.
Кулланэр гиргин-гиргин —
Насыл чекилмәз елин?!»

Йәрим отурмуш йазмаа,
Бүүк дүшүнмейә далмаа.
Завалы гөлгә булмуш,
Тер үзү-гөзү олмуш.

О чизмиш бана киат,
Ки севәрмиш онбеш кат.
Бән жувап аттым бөлә:
«Кап иши чабук елә!»

Бирі биримизи
Гиттикчә инандык,
Бирі биримизи
Гежә дә аарадык,
Геләрди үсүзүз,
Йалнызкан — гүнсүзүз.
Инан дили сайып,
Бир лаф — селәм катып,
Ачык гүнә вардык,—
Севдайлан топлаштык.

*Шарап
(Вино)*

Елимдә филжан
Гүл шарап долу,
Калдырдым ачан —
Дийл шака йолу...

Атлашәр йылдыз
Филжандан үсек:
Бендән дадыныз, —
Гүнештән сүзек.

Гагауз ели
Жөмертли, белли:
«Таа буйур, — деди, —
Гүн куведини!»

*Аушам
(Вечер)*

Гүнеш ийлер ашаа —
Тә ел верәр топраа.
Индикчә хеп инер
Хем сансын да билер
Аачта ресим йапмаа,
Йапраа гыдыкламаа.
Индикчә хеп инер.
Да һаны са качэр...
...Ердәдир аушам,
Башка сыра тутан:
Не атлашэр йылдыз,
Дерә й'чиндә йалныз!
Дерә сә сансын йа
Олмуш дост уйкуйа!..

Февраль

Серт февралин шу хавасы —
Далдан дала атламасы:
Йымыш күртүнү кошелердә,
Тыназ мы саурэр ердә;
Бакмышын — о йалпак дурэр,
Айна гиби шафкы атэр,—
Сансын не суваны имиш,
Не да шу сувана кокэр...

Айаз
(*Мороз*)

Ава ачык,
Йок кыпырты.
Айаз артык
Ери сыкты.

Гезер айаз
Урдум-дуймаз,
Сабаа кааршы
Пакар ташы.

Зулум айаз
Раада бракмаз:
Кесмиш тели,
Хашлар ели,

Севәр калпаа,
Түтүн йутмаа,
Кулаа бурар,
Панаа бойар...

Баш жөмертлик жөп китлемәз,
 Нижә варлаа дарлык олмаз.
 Сенин достун хализсайды,—
 О ажыны да пайлашты.
 Бүүк үрекли билмәз корку —
 Борда да о челик дуру.
 Ишсиз дурмаз ишчи олан,
 Паскеллейлән кәр сән долан.
 Хализ гүрешижи үркмәз,
 Иаланжылар дил дургутмаз.
 Ким ажыйган, йакмаздыр жан,
 Чекмәз йашы башка гөздән.
 Қалмаздыр ий лафсыз йалпак,
 Иашлар гечер не качарак.
 Ангы үз, дост, сана бакмаз,
 Она ставроз чекмәә дүшмаз.
 Хич ихтәрлык билмәз севги —
 О хеп генчләә калыр евли.

Лүзгөрә
(По ветру)

Кырмыш, даатмыш,
Колламамыш,
Кожә мити
Зарар йапмыш!

Тә бу алмыш
Динжә — адык,
Йоллар долу —
Алаф даанык.

Цемент калмыш
Сыбыдылмыш.
Чывгын йаамур
Катмыш чамур...

Шишә кырык —
Тенә олмуш,
Екин ачык, —
Күфлү, йанык.

Бирн түтүн
Чекер түрлү,

Саады бүтүн
Йакар зүллү...

Вар таа киши,
Севмәз иши,
Филжан йудар,
Сансын будар...

...Түрлү кайып —
Чиркин, айып.
Симнәр йапмыш —
Сачмыш пара
Фит лүзгерә.

* * *

Ах, йоккан умут,
Сарэр кара булут.

Не гүн сана бакэр,
Севдийкан да сапэр.

Санэрсун ки битти,
Өмүр кайды, гитти...

...Бактыйнан чийдемä,—
Гелер ий кефинä:

Макар ки каар басэр,—
О топрактан бакэр!

Бакэр шафка дору
Хем умуду долу:

Бүүн — йарындыр илкйаз,
Даалды геердä айаз!..

Бузлар басты үреемизә:
Үүрәмеер хич бүүн лафлармыз,
Сансын башка бакышымыз,—
Чичәә чекмәздир аклымыз...

Куру даллар гиби олдук —
Оф, ама бирдир аҗымыз!

Копарсак еер чиркин, бирдән,—
Аажын гүүдесини йардык...
...Доору салт бир көкләр билер,
Нейә алат ишләр гелер...

*Сән санэрсын...
(Ты думаешь)*

Дик тутэрсын кендини:
Узатмасын елини,
Аар бакмаа севимлийнә,
Оуун пак гөзеллийнә.
Сән койэрсын хеп маана,
Ки севмәзмиш түтүтмәә,
Не адаммыш о бөлә,
Ракыйы чекмәз елә?!
Хем дә йокмуш хич быйы,
Зоор дүзәр сачы пелии,
Актарэрсын чок ишләр,
Сансын бүүк-бүүк гүнахлар!!
Сән сайэрсын кендини
Ий кыздан ен ийсини.
Амма о са бир чожок —
Кайнама иштә бонжук!
Инсандан айырылмаз,
Кендини үсек саймаз,
Еллери алтын кесер,—
Майылым она чекер...

Өлә дийл ми?
(Не так ли?)

Өмүр өләдир баштан —
Тутэр иши бир йолдан:
Ачан дуумуш — севинмәә,
Бире сүүмүш — йам дөкмәә.

Суйа дүшериз ачан,
Узмәә башләрыз бирдән,
Кааршы койэрыз лафа,
Чекәрсә прост тарафа.

Генчлиймиздә — илери,
Хич гөз атмарыз геери,
Краалы сача карышып,
Генчләә баарэрыз шашып.

Атэрыз биз кабаады
Генчлиймизә пек колай,
Унудалым ки болай —
Вар хепсинин вақыды...

* * *

Ким ажыны тан'эр,—
Иарым лафтан аннээр,
Недән йашын акмыш,
Ким өнүнү гечмиш,
Да о сана дайак,—
Хем гүн гиби йалпак,—
Тә будур дост хализ,
Узат ел касфетсиз.
...Сырайлан гүн дууэр,
Да ел ели булэр...

* * *

Онда олаймыш ааз гөзеллик тә,
Ичериндән сени чыкарып та
Таа байылынжа о гүлежектир,
«Гөзелиндән гөзәлим»,— дежектир...

Тузсуз екмек..
(Без соли хлеб..)

Илин йашамайа
Бән ел узатмадым,
Онун о кефинә
Урек тә ачмадым:
Илинкән йашамаа —
Тузсуз екмәә булмаа,
Сени чалы бракэр,
Емип инсанныыны,
Сени куру едер,
Сүзүп шен үреени,
Йапэр сени саар
(Пек кулааны тыкаар)
Да йок гиби түркү,
Пеетләр кеңди сүүндү,
Қәр шафк сана калмаз —
Тузсуз екмек инмәз...

Пола коймаа дейни
Дерин фикир ләйзым,
Жөмерт, белли талант
Хем чок-не чок вакыт!
Ама бозмаа дейни
Салт бир шүшекилә
Етер пишим вакыт...

Сатыжыйса, сатыжы олсун,
Алыжыйса, алыжы калсын.
Корунасын, дост, өлеснидән,
(Чекинәсин кәр гөлгеснидән),
Ангылары хем баштыр сатыжы,
Сонда хеп о малы алыжы:
Дийштирди паайы — билер пейә,—
Жөбүнү сыкып, урэр елә...

Ким саклы адам,—
Кендини севан:
Алтында ерин
Иапынмыш ели,
Гөз атэр дерин
Да сөкер сени.
Бүүклүүнү гөрер,
Гүүсүнү дүүер,
Гүлежек саклы —
Ниеди аалы...

Бин сыра тооум ий олсун,—
Гөстөрмәз хич о кендини,
Еерлижәм булмарса ери,
Ангысы ону шу севди:
Нередә сыжак хем тавжаз,
Хеп бакар гүнү-гүл кашчаз,—
Нәнда о ачык, танынды,—
Берекет орда анылды...

Некадар каави сән сайыл,
Қалдырмаз түүйү куведин
Хем куру калырдыр жанын,
Бир ийләә еер дийлсән кайыл.

Гиришмәә түркү дә чалмаа,
Инсаны шеннәә тез коймаа,
Алынмаа хич дийлдир ләзым;
Еер үрәән китлийсә — сусмаа:
Зоруна чыкмаздыр сесин!..

Конэр краалар кырларда,
 Нижә йыллар сачларда.
 Отлар биз гийинмиш,
 Ыллар сача йапшыш.

Краалар саклы учтулар —
 Отлар күсү булдулар:
 Гүнә кааршы филизи
 Атмыш чабук бенизи...

...Күсү сачлар са тутмаз,
 Краадан да хич куртулмаз.
 Ей ким аннар йылары,
 Бүүдән сачта краалары!..

* * *

Карыш сән нердә чоклуу
Хем тут четин уйгуннуу:
Кайнарсан еер барабар,
Ишләр дә, бил, гөзәл вар!

...Карымжа-түү куведи
(Билрدير нәндан кенди?!)
Каави йардымжылыкта,
Уйгун о ишлемектә...

Генä сабурум
Чизидән чыкты,
Сансын көр уурум
Йолумда йатты...
...Ашадым ачан
Үрежим недән
Ажылы саплээр,
Бүүк күсү тутэр.
Кендим кендимә
Бу түрлү дедим:
«О бени тутту,
Кабаатта булду,
Қи вакыт йактым —
Гөзелин гүндән
Лүзгерә есән
Дүн вакыт аттым...»

Хелал адам, евлийдир ким достлаа,
Ачык, чичек гиби, кафадарлаа.
Ко ерлешсин бөлә ким күҗаама,
Катсын ко лаф сыҗак үреҗиимә!

Ким сынашыкса саде меклемәә —
О калкмасын бир гүн дә белиндән!
Чекәрсә ким бу дүннедә көрләә,
Шафкы билсин о салт каранныктан!

*Камар олмаз
(Предела нет)*

Хеп нашей сә бизә етишмеер,
Хеп нечин сә гөзләр дә доймээр:
Калкэр завод — масштаб үсек,
Каави колхоз — ишләр бак пек!

Вакыт кенди аннардыр сансын,
Ки сән бүүнкү качмаклан баассын:
Ени Магнитка дүзежән,
Айда да тер сән дөкежән...

Иши йапэрыз биз севип тә.
ТУ-лар гиби каави Ватан да.
Ракетайы капмыш вакыт,—
Гөзә сә кыт хеп кыт! хеп кыт...

Капум ачык,
Екмәәм сыжак,
Софрам долу...
Ким усуллуу
Топраа дүзер,
Женгә койәр
Кааршы четин, —
Бөлә Адам,
Бөлә Адам
Евим ичин!

Аннамазкан адамы —
Ачма аар лафыны,
Зерә нижә сөләйжән —
Бу түрлү дә гөрәжән.
Сондакы са пишманнын
Пек олмаздыр файдалы...

Достум, йолуну уз тутасын,
Колай ериня салт чекилмәсин,
Зеря йаамурдан бүүн качарсан,—
Сонда толуйа сян уурарсын.

Хашлак суйу ачан йудэрыз,
Сонда сууку да не үфлсериз!

Чабук ким тутушэр,
Колай да су булэр:
Бүүн биридир она,
Башкадыр — йаарына...

Сән коркма ачык адамдан,
Қәр ани сөләр йакыжы.
Сакын сән, достум, кишидән,
Ерә хеп бакар ангысы.
Да жән шу кимнәр йакыжы.

Дүшмәздир бирдән ардылмаа
Ешил, көрпә дайана:
Ону ләәзым денемәә,
Да шу койдуйнан аарлык,
Тутсун о нижә челик!

*Бүүер ушак
(Растет малыш)*

Ушак бүүяр,
Йолу аарар...

Бири аннээр,
Акыл топлээр.

Селәм верди,
«Саалык»,— деди.

Лафлар сыра
Булур онда.

Ана — боба
Гөрмәз кавга.

Бири йайман,
Айып, аман!

Кожә адам
Ушак олмуш,

Фикир ондан
Алмаа булмуш...

Йыллар учмуш
Ирак ердә.

Файда булмуш,
Кафа кимдә.

Олан будак,
Калыр будак,

Бозан аажы,
Калыр аажы...

Акэр хепи —
Дерä гиби
Булэр кенди
Денизини: —
Вақыт будэр,
Йолландырэр...
...Дениз гиби
Өмүр калэр...

Вар кимси өлә,
Гирир ичинä;
Сөлеттирежек
Кәр риаметлийи,
Унсуз да евдән
Хамур алажэк.

* * *

Хербир кишинин аазына
Зордур шу кашык уйдурмаа.

* * *

Ешәрмиш, хеп ешәрмиш бир Домуз,
Ки топламаа йалан, сатмаа, кудуз.
Ешә-ешә о таа пек кызышәр,
Амма калаа тездә көктән копәр...

Сөләрим бән...
(Рассказал бы я,..)

Сөләрим баа гөзеллини бирпак:
Жөмерттир о, мусаафиржи, йалпак;
Баайын ичи гержик, бүүлү хализ,—
Чотук гермиш учсуз, динжә филиз!—

Сөләрим, насыл от даада бүүйер,
Алмаз гиби чийдә о йалабыэр.
Не пек ислә гежә даада калмаа,
От ичинә, ушак гиби, далмаа!

Не ий сеси башаан кырлармызда,
Сапсын бонжук өтер кызлармызда!
Екинниктә далга калкэр, йаннээр —
Дейжән ки тә йамач мы салланэр!

Сөләрим бән каваан ходуллаууну,
Бир дул гиби дә сүзүлмесини.
Санардыр ки каврайжаклар ону
Да хеп йуурмаздыр о хич кендини...

Бән шүкүрүм о вақыда,
Тутан бени доору йолда,
Хем хатыры бүүтмәә койду,
Сурат едәр не дуйдурду.

Дидерим бән вақыдымы,
Ки калмасын харам ады,
Паһаа гиби гечсин елдән,
Бошлу ерим даалсын бендән.

СОДЕРЖАНИЕ

Кардашлык (Братство)	3
Кысметлийим (Счастлив я)	4
Революциямыз (Наша революция)	6
Дуумамыз (Наше рождение)	8
«Иш бени үретти...»	10
Сыжак екмек (Теплый хлеб)	11
Лчэр салкым (Расцветает акация)	13
Кайнаржанын башында (У родника)	14
Түркү (Песня)	16
Гүнеш гиби... (Как солнце...)	18
Сени булажам (Найду тебя)	19
Музыка	20
Бирердä (Вместе)	21
«Пашларым коорда йаныр...»	22
Олур му? (Возможно ли?)	23
Безбелли... (Наверное...)	24
Илкйаз (Весна)	25
Гуз (Осень)	26
Илки-аз жанымда (Весна в душе)	27
Декабрь	28

Гөтүр, йолум (Веди, дорога моя)	29
Мари кыз (Девушка, ты)	30
Пылдызлар (Звезды)	31
Нәрим (Любимый)	32
Узат ел бана! (Протяни руку мне!)	33
Сән, үрәәм!.. (Ты, сердце мое!..)	34
«Баажы бүүдер чотуу...»	35
«Вакыт бизи буләр...»	35
«...Илкйаз олмаз чичексиз...»	37
Лаф... (Слово...)	38
Чичәәм (Мой цветок)	40
Кызым (Девушка моя)	41
Севдийим (Мой любимый)	42
Бешалмада	43
Шака (Шуточная)	44
Сырларда (На торжествах)	46
Севгилим (Любимый мой)	47
«Бирн биримизи...»	48
Шарап (Вино)	49
Лушам (Вечер)	50
Февраль	51
Айаз (Мороз)	52
«Баш жөмертлик жөп китлемәз...»	53
Лүзгәрә (По ветру)	54
«Ах, йоккан умут...»	56
«Бузлар басты үреемизә...»	57
Сән санәрсин... (Ты думаешь)	58
Олә дийл ми? (Не так ли?)	59

«Ким ажыны тап'эр...»	60
«Онда алаймыш ааз гөзеллик тә...»	60
Тузсуз екмек... (Без соли хлеб...)	61
«Йола коймаа дейни...»	62
«Сатыжыйса, сатыжы олсуи...»	63
«Ким саклы адам...»	64
«Бни сыра тооум ий олсуи...»	65
«Некадар каави сән сайыл...»	65
«Гиришмәә түркү дә чалмаа...»	65
«Конэр краалар кырларда...»	66
«Карыш сән нердә чоклуу...»	67
«Генә сабурум...»	68
«Хелал адам, евлийдир ким достлаа...»	69
Кәнар олмаз (Предела нет)	70
«Калум ачык...»	71
«Аннамазкан адамы...»	72
«Достум, йолуну уз тутасын...»	73
«Хашлак суйу ачан йудэрыз...»	73
«Чабук ким тутушэр...»	73
«Сән коркма ачык адамдан...»	74
«Дүшмәздир бирдән ардылмаа...»	74
Бүүер ушак (Растет малыш)	75
«Акэр хени...»	77
«Вар кимси өлә...»	77
«Хербир кишинин аазына...»	78
«Ешәрмиш, хеп ешәрмиш бир Домуз...»	78
Сөләрим бан... (Рассказал бы я...)	79
«Бән шүкүрүм о вақыда...»	80

Карта Молдовеняскэ • 1975

19 коп.